

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Відокремлений структурний підрозділ Рожищенський фаховий коледж
Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій
ім. С.З. Гжицького

СПЕЦІАЛІЗОВАНЕ М'ЯСНЕ СКОТАРСТВО

ПРОГРАМА (ОРІЄНТОВНА)

навчальної дисципліни

**підготовки фахових молодших бакалаврів
спеціальності 204 Технологія виробництва та
переробки продукції тваринництва
в закладах фахової перед вищої освіти**

Рожище 2021

Укладач:

Ковальчук Л.М., завідувач ветеринарно-технологічним відділенням, викладач технологічних дисциплін, спеціаліст вищої категорії ВСП «Рожищенський фаховий коледж ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького

Рецензент:

Шульська В.М., голова циклової комісії технологічних дисциплін, викладач технологічних дисциплін, спеціаліст вищої категорії ВСП «Рожищенський фаховий коледж ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького

Рекомендовано цикловою комісією технологічних дисциплін ВСП «Рожищенський фаховий коледж ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького (протокол від 30.11.2021 № 4)

Схвалено педагогічною радою ВСП «Рожищенський фаховий коледж ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького (протокол від 21.12.2021 № 4)

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Спеціалізоване м'ясне скотарство

Галузь знань	20 «Аграрні науки та продовольство»
Спеціальність	204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва
Освітньо-професійна програма	Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва
Освітньо-професійний ступінь	«фаховий молодший бакалавр»
Нормативна чи вибіркова	вибіркова
Кількість розділів	2
Загальна кількість кредитів ЄКТС	2
Загальна кількість годин	60

Види навчальної діяльності та види навчальних занять, обсяг годин:

Лекції	22
Практичні заняття	8
Лабораторні заняття	-
Самостійна робота	30
Форма підсумкового контрольного заходу	залік

ВСТУП

В останні роки в Україні наявна ситуація зменшення поголів'я великої рогатої худоби, що призводить до зменшення обсягів виробництва яловичини і відповідно зменшення споживання продукції на одну особу. Тому найдешевшим і економічно вигідним джерелом збільшення її виробництва має стати менш трудомістка, порівняно з молочним скотарством, галузь спеціалізованого м'ясного скотарства. Ця галузь має цілий ряд специфічних особливостей стосовно організації селекційно-племінної роботи, відтворення стада, технології утримання поголів'я, застосування нових технологій.

Предмет вивчення: дисципліна «Спеціалізоване м'ясне скотарство» відноситься до складу вибіркового навчального дисциплінарного освітньо-професійного програми підготовки фахових молодших бакалаврів зі спеціальності 204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва в закладах фахової перед вищої освіти. Теоретичні знання і практичні навички, одержані здобувачами освіти під час її вивчення є базовими для оволодіння проблем розведення, освоєння раціональних технологій виробництва високоякісної яловичини та племінної продукції у м'ясному скотарстві. Здобувачі вивчають біолого-технологічні основи м'ясного скотарства та розведення м'ясної худоби, технології та менеджмент спеціалізованого м'ясного скотарства.

Міждисциплінарні зв'язки: вибіркова навчальна дисципліна «Спеціалізоване м'ясне скотарство» базується на знаннях таких дисциплін, як «Розведення сільськогосподарських тварин», «Основи генетики і селекції сільськогосподарських тварин», «Технологія кормів з основами кормо виробництва», «Гігієна тварин з основами ветеринарії», «Технологія відтворення сільськогосподарських тварин», «Годівля сільськогосподарських тварин», «Технологія виробництва молока і яловичини», «Економіка виробництва продукції тваринництва з основами бухгалтерського обліку».

Спеціалізованому м'ясному скотарству притаманна своя специфіка селекції, технології годівлі й утримання тварин різних статевих і вікових груп. Тому фахівець повинен володіти не тільки теоретичними знаннями із селекції, відтворення та технології ведення м'ясного скотарства, а й практичними навиками оцінки племінних і продуктивних якостей худоби, складати плани вирощування ремонтного молодняка, розраховувати параметри технологічного процесу вирощування та відгодівлі м'ясної худоби та його економічне оцінювання.

Програма навчальної дисципліни складена з двох розділів:

- Біолого-технологічні основи м'ясного скотарства та розведення м'ясної худоби
- Технології та менеджмент спеціалізованого м'ясного скотарства.

Основна мета – ознайомити здобувачів освіти: з методами розведення м'ясних порід худоби, напрямками і новими прогресивними формами організації племінної роботи для подальшого поліпшення споживчих характеристик тварин; прогресивними технологіями їх вирощування, використання, утримання і годівлі. Майбутні фіхівці мають вивчити біологічні та господарські особливості худоби м'ясних порід, стан розвитку м'ясного скотарства в Україні і за кордоном, здобути глибокі теоретичні знання та практичні навички щодо відтворення, годівлі,

утримання, догляду та раціонального використання худоби з метою максимальної реалізації її генетичного потенціалу в господарствах різних форм власності.

Завдання дисципліни: під час вивчення дисципліни здобувачі освіти повинні оволодіти знаннями з біологічних особливостей тварин, генетичного потенціалу продуктивності, потреб худоби в поживних речовинах залежно від фізіологічного стану і рівня продуктивності, типів годівлі та рівнів споживання різних видів і груп кормів, сучасні технології виробництва племінної і товарної продукції. Знання основ економіки повинні забезпечити студентам методики визначення основних економічних показників, розрахунків економічної ефективності виробництва продукції м'ясного скотарства.

У результаті вивчення дисципліни здобувач повинен

знати: закономірності формування продуктивності в онтогенезі, принципи відтворювання поголів'я та новітні технології виробництва продукції м'ясного скотарства.

вміти: проводити оцінку екстер'єру, конституції і кондиції тварин та ідентифікацію худоби; вести племінний облік на фермі, визначати основні і другорядні ознаки продуктивності худоби; організовувати відтворювання поголів'я, застосовувати новітні методи розведення худоби; вибирати породу, адаптовану для розведення в конкретних умовах; проводити економічну ефективність кормових культур і організовувати кормову базу; використовувати фактори годівлі та утримання для економічних і прогресивних технологій вирощування молодняка, підвищення продуктивності худоби та виробництва продукції; оцінювати кількість і якість виробленої продукції і вміти її економічно вигідно реалізовувати; застосовувати новітні і перспективні напрями з годівлі, утримання тварин.

Тематичний план є орієнтовним. Предметні (циклові) комісії можуть змінювати кількість годин у межах загального обсягу навчального часу, який відведено на вивчення дисципліни робочим навчальним планом навчального закладу. Внесені в програму зміни затверджує заступник директора з навчальної роботи.

1. ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Тема	Обсяг годин для окремих видів навчальних занять і самостійної роботи				
	назва	лекції	практичні заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	разом
1	2	3	4	5	6	7
Розділ I. Біолого-технологічні основи м'ясного скотарства						
1.1	М'ясне скотарство: характеристика галузі, стан і перспективи розвитку України та за кордоном	2			2	4
1.2	Науково-практичні основи формування м'ясної продуктивності ВРХ м'ясних порід.	2	2		1	5
1.3	Біологія худоби м'ясного напрямку продуктивності та технологічні якості худоби м'ясного напрямку продуктивності.	2			4	6
1.4	Породи великої рогатої худоби м'ясного напрямку продуктивності.	2			1	3
1.5	Оцінювання племінної цінності тварин	2			2	4
1.6	Відтворення поголів'я	2	2		2	6
Всього за розділ		12	4		12	28
Розділ II. Технології та менеджмент спеціалізованого м'ясного скотарства						
2.1	Технологічний процес отримання, вирощування та використання самиць і самців для виробництва племінної і товарної продукції.	2			4	6
2.2	Технологія одержання, вирощування і використання племінної худоби спеціалізованих м'ясних порід	2			4	6
2.3	Економіка й управління фермою з розведення спеціалізованої м'ясної худоби	2			4	6
2.4	Організація кормової бази для м'ясного скотарства.	2	2		2	6
2.5	Економіка виробництва яловичини і управління господарствами (фермами) з розведення м'ясної худоби.	2	2		4	8
Всього за розділ		10	4		18	32
Разом годин з навчальної дисципліни		22	8		30	60

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Спеціалізоване м'ясне скотарство», її значення, завдання, методика вивчення, зв'язок з іншими дисциплінами спеціальності. Сучасний стан і перспективи розвитку галузі в Україні.

Розділ I. БІОЛОГО-ТЕХНОЛОГІЧНІ ОСНОВИ М'ЯСНОГО СКОТАРСТВА ТА РОЗВЕДЕННЯ М'ЯСНОЇ ХУДОБИ

1.1. М'ясне скотарство: характеристика галузі, стан і перспективи розвитку України та за кордоном

М'ясне скотарство як галузь продуктивного тваринництва в Україні. Закономірності формування м'ясної продуктивності м'ясної худоби.

Методи регулювання м'ясної продуктивності м'ясної худоби. М'ясне скотарство за кордоном. Типи господарств і ферм з виробництва яловичини за технологією м'ясного скотарства. Принципи районування, внутрішньогалузева спеціалізація та інтеграція м'ясного скотарства.

1.2. Науково-практичні основи формування м'ясної продуктивності ВРХ м'ясних порід.

М'ясна продуктивність великої рогатої худоби. Основні ознаки м'ясної продуктивності та методи їх визначення.

Практичне заняття 1

Визначення основних ознак м'ясної продуктивності і кондицій м'ясної худоби. Визначення якісних і кількісних ознак м'ясної продуктивності. Визначення кондицій тіла м'ясної худоби.

1.3. Біологія худоби м'ясного напрямку продуктивності та технологічні якості худоби м'ясного напрямку продуктивності.

Екстер'єр, інтер'єр, конституція і кондиції м'ясної худоби. Біологічні та господарсько-корисні особливості м'ясної худоби. Скороспілість м'ясної худоби і фактори, що її зумовлюють. Плодючість як основна ознака продуктивності м'ясних корів та її складової. Молочність м'ясних корів і її визначення.

1.4. Породи великої рогатої худоби м'ясного напрямку продуктивності.

Поняття про породу, структура породи. Класифікація порід. Біологія та класифікація м'ясних порід ВРХ. Зарубіжні породи у м'ясному скотарстві України. Вітчизняні породи у м'ясному скотарстві України. Збереження порід. Материнські якості м'ясних корів.

1.5. Оцінювання племінної цінності тварин

Особливості племінної роботи у м'ясному скотарстві. Селекційні ознаки м'ясної худоби. Організація відбору у м'ясному стаді. Система підбору у м'ясному скотарстві. Методи розведення м'ясної худоби. Генетичні основи удосконалення м'ясної худоби. Ознаки відбору м'ясних корів і молодняку.

1.6. Відтворення поголів'я

Принципи селекції великої рогатої худоби. Основні селекційні ознаки добору. Системи селекції м'ясної худоби. Фенотиповий відбір бугаїв-плідників. Оцінка бугаїв-плідників за власною продуктивністю та якістю нащадків. Фенотиповий відбір молодняку м'ясної худоби.

Практичне заняття 2

Визначення ознак відтворної здатності і молочності худоби.

Визначення ознак відтворної здатності корів і бугаїв. Визначення молочності м'ясних корів.

Розділ II. ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕНЕДЖМЕНТ СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО М'ЯСНОГО СКОТАРСТВА

2.1. Технологічний процес отримання, вирощування та використання самиць і самців для виробництва племінної і товарної продукції.

Технологічні особливості галузі. Організація використання маточного стада. Спрямоване вирощування молодняку. Режимний підсис телят як фактор інтенсифікації відтворення. Роль промислового і поглинального схрещування у м'ясному скотарстві. Біологічні основи відтворення м'ясної худоби.

2.2. Технологія одержання, вирощування і використання племінної худоби спеціалізованих м'ясних порід

Стан і значення племінного м'ясного скотарства. Науково-практичні основи спрямованого вирощування ремонтного молодняку. Вирощування ремонтних телиць після відлучення від матерів. Годівля і утримання нетелей. Технологічний процес утримання, вирощування, оцінки та використання бугаїв у племінних господарствах, племпідприємствах. Контрольно-випробувальні станції, їх роль у поліпшенні племінних якостей бугаїв. Природне парування та штучне осіменіння м'ясної худоби. Організація і проведення отелень м'ясних корів і догляд за новонародженими телятами.

2.3 Економіка й управління фермою з розведення спеціалізованої м'ясної худоби

Принципи районування, внутрішньогалузевої спеціалізації та інтеграції м'ясного скотарства. Управління на фермах, що утримують м'ясну худобу. Форми реалізації племінної худоби для відгодівлі і забою. Фактори, що впливають на прибутковість м'ясного скотарства.

2.4 Організація кормової бази для м'ясного скотарства.

Мінеральна підгодівля тварин на пасовищах. Потреби м'ясних корів в енергії та поживних речовинах. Годівля корів залежно від їх фізіологічного стану, віку та пори року. Особливості вирощування підсисних телят. Відлучення телят. Годівля, догляд і утримання телиць після відлучення від матерів. Годівля і утримання нетелей.

Практичне заняття 3

Організація кормової бази у м'ясному скотарстві . Організація пасовищ. Визначення потреби в кормах для м'ясної худоби.

2.5. Економіка виробництва яловичини і управління господарствами (фермами) з розведення м'ясної худоби

Фактори, що зумовлюють прибутковість галузі м'ясного скотарства. Організаційні форми функціонування і створення господарств, що спеціалізуються на вирощуванні м'ясної худоби. Принципи управління на фермах з розведення м'ясної худоби.

Практичне заняття 4

Визначення економічної ефективності розведення м'ясної худоби.

Визначення виручки від реалізації худоби. Визначення собівартості продукції. Визначення рентабельності галузі.

3. САМОСТІЙНА РОБОТА

Основним завданням закладів фахової перед вищої освіти на сучасному етапі розвитку суспільства є формування творчої особистості, спеціаліста, здатного до самостійного підвищення фахового рівня, самоосвіти, креативності, інноваційної діяльності. Але виконання цього завдання неможливе, якщо в навчальному процесі існуватиме лише передача знань від викладача до студента. Щоб залучити здобувача освіти до активного здобуття знань, неocenенною є роль самостійної роботи.

В орієнтовній структурі навчальної дисципліни до кожного розділу вказано кількість годин, відведену на самостійне вивчення. Самі ж теми самостійного

вивчення визначає викладач, що забезпечуватиме його творче ставлення до праці, надасть можливість розвивати педагогічно доцільну лінію співпраці та перетворити свій предмет на засіб формування всебічно розвиненої особистості здобувача освіти.

Визначені теми самостійного вивчення повинні бути відображені в робочій навчальній програмі, розглянуті на засіданні циклової комісії та затверджені заступником директора з навчальної роботи.

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА І ДЖЕРЕЛА

1. Гузєв І. В. Результати комплексної індивідуальної оцінки великої рогатої худоби м'ясних порід і типів суб'єктів племінної справи у тваринництві України за 2009 рік / І. В. Гузєв, Л. В. Вишневський, О. П. Чиркова та ін. // К. Арістей. – 2010. – 124 с.
2. Закон України «Про ідентифікацію та реєстрацію тварин».
3. Інструкція із селекції бугаїв м'ясних порід. К.: «Арістей». – 2009. – 17
4. Мельник Ю. Ф. Формування продуктивності тварин різних порід великої рогатої худоби в онтогенезі (за матеріалами проведеного породовипробування) Автореф. дис. докт. с-г наук. Київ.: Чубинське. – 2010.–38 с.
5. Технологія виробництва продукції тваринництва О. Т. Бусенко, В. Є. Скоцик, А. М. Угнівенко, М. І. Маценко та ін. – К.: Вища освіта, 2012 – 495.
6. Збереженість м'ясних телят та основні фактори, що впливають на неї А. М. Угнівенко – Науковий журнал «Тваринництво та технології». 2019, С. 71-72.
7. Програма розвитку м'ясного скотарства в Україні на період до 2020 року / [А. А. Гетья, О. Л. Білозерський, С. М. Петренко та ін.]. – К.: НУБіП України, 2013. – 40 с.
8. Угнівенко А. М. Практикум із спеціалізованого м'ясного скотарства; підруч. [для студентів вищ. навч. закладів III-IV рівнів акредитації] / А. Угнівенко, Т. Антонюк, Л. Коропець та ін. – За ред. А. М. Угнівенка. – К.: «Вища освіта», 2010. – 288 с.
9. Угнівенко А. М., Колісник О. І., Кос Н. В. М'ясне скотарство: Підручник. – К.: «ЦП Компрінт», 2020. – 536 с.
10. Інструкція з ведення племінного обліку в м'ясному скотарстві. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2003. – с. 25-61.
11. Угнівенко А. М. М'ясні породи великої рогатої худоби. / А. Угнівенко, Д. Носевич. – К.: «Карбон-Сервіс». – 2011. – 170 с.
12. Угнівенко А. М. М'ясне скотарство України (монографія) / А. Угнівенко, Д. Носевич. – К.: ТОВ «Три К», 2014. – 324 с.
13. Угнівенко А. М., Колісник О. І., Антонюк Т. А., Прудніков В. Г., Носевич Д. К. Біологія великої рогатої худоби м'ясних порід. К.: ФОП Ямчинський О. В., 2020. 608 с.
14. Наукові засади відтворювання поголів'я великої рогатої худоби м'ясних порід / А. М. Угнівенко, Л. А. Коропець, С. Ю. Демчук, Д. К. Носевич. – К.: ЦП Компрінт, 2017. – 400 с.